

Nižší účty za energie?

Máme pro Vás řešení!

EPC

ENERGY PERFORMANCE
CONTRACTING

Úspora nákladů za energie až 40 %. A to vše s nulovou vstupní investicí!

EPC je ideálním řešením pro průmyslové
a výrobní podniky, zdravotnická zařízení
a provozovatele větších objektů a areálů.

www.energetickeuspory.cz

ROZVOJ TRVALE NEUDRŽITELNÝ

NON-SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Nesnáze s definováním trvale udržitelného rozvoje

Difficulties with definitions of sustainability

Lubomír Nátr

Current „definitions“ of sustainability cannot be considered serious definitions. They only represent a broad concept of a noble idea. In these „definitions“ several terms are not sufficiently identified. For example, how can we define sustainability without considering the population of a country, the rate of population increase, whether it is rich or poor, and its resources. Generally only the „present generation“ is considered. There are no specifications about the future needs of our successors. And the proclamation of the preservation of natural ecosystem services is totally absurd when so many changes continuously modify nature. The idea, often expressed, that the preference of economic interests of the current population over-rides the needs of future generations negates natural laws ensuring Earth's hospitality to mankind and turns the idea of sustainability into an absurd verbal exercise.

V březnovém příspěvku v tomto časopise jsem uvedl obecně uznávanou první definici trvale udržitelného rozvoje. Velmi podobně ji formulují i naše zákony. Připomínám, že podle zákona č. 17/1992 o životním prostředí „Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ Nadpis tohoto příspěvku naznačuje, že takto sestavená definice vyvolává několik nevyjasněných otázek. Jakých?

Podle Všeobecné encyklopedie Diderot z roku 1999 definice je „vymezení významu určitého výrazu, který je zaváděn jako zkratka za výraz složitější“. Z toho nepochybně vyplývá, že onou „zkratkou“ je v našem případě pojem „trvale udržitelný rozvoj“, jehož význam by měl být jednoznačně vysvětlen, definován. V čem mohou být hlavní problémy? Zdůrazním následující tři:

- 1) Současným generacím se má či musí zachovat možnost uspokojovat jejich životní potřeby. Zde vidím dvojí problém:
 - (a) Současné generace jsou minimálně

tři, které můžeme pro jednoduchost charakterizovat jako prarodiče, rodiče a děti. Také v naší společnosti je evidentní, že nároky a představy každé z těchto tří generací se velmi liší – prostě s mládím nároky a potřeby vzrůstají. Kterou z těchto generací máme brát jako typickou pro stanovení životních potřeb?

- (b) Rozdíly mezi společnostmi na naší planetě jsou mnohem větší, než ty zmíněné v předchozím bodu. Například spotřeba energie jednoznačně vypovídá o ekonomické zdatnosti státu

a blahobytu jeho obyvatel. V grafu na obr. 1 je uveden desetiletý průběh spotřeby energie ve Spojených státech, které jsou největšími spotřebiteli, dále pak ve dvou nejlidnatějších zemích světa – Číně a Indii, a konečně v jedné z nejchudších zemí – Bangladéši. Celková spotřeba států je samozřejmě silně ovlivněna počtem jeho obyvatel. Proto jsou tyto údaje v grafu na obr. 2 přepočteny na jednoho obyvatele každého státu. Rozdíly jsou obrovské.

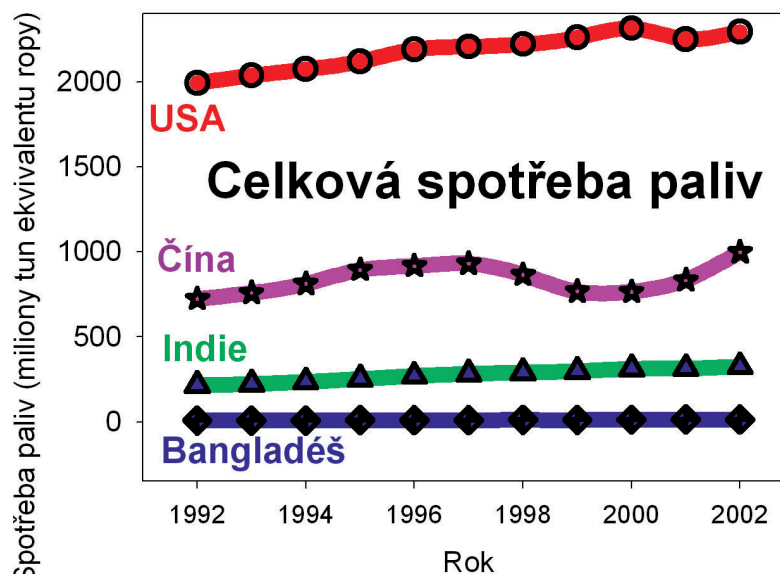
A tak se v návaznosti na onu definici trvalé udržitelnosti můžeme ptát: **který stát a jeho obyvatelé zastupují tu „současnou generaci“ naší planety?**

- 2) Obdobně se můžeme ptát na **základní životní potřeby generací budoucích**. Také jejich vymezení naprosto chybí. Ten nejchudší i nejbohatší obyvatel Země usiluje o růst své životní úrovně, blahobytu či luxusu. Je někdo schopen vymezit životní potřeby budoucích generací? Vždyť bychom se ani neshodli na tom, jestli
 - (a) máme usilovat o zpomalení či úplné zastavení růstu blahobytu těch nejvyspělejších zemí, aby ty chudé a nejchudší je mohly dohnat nebo se jim aspoň přiblížit,
 - (b) budeme předpokládat pokračující zvěšování rozdílů mezi chudými a bohatými!

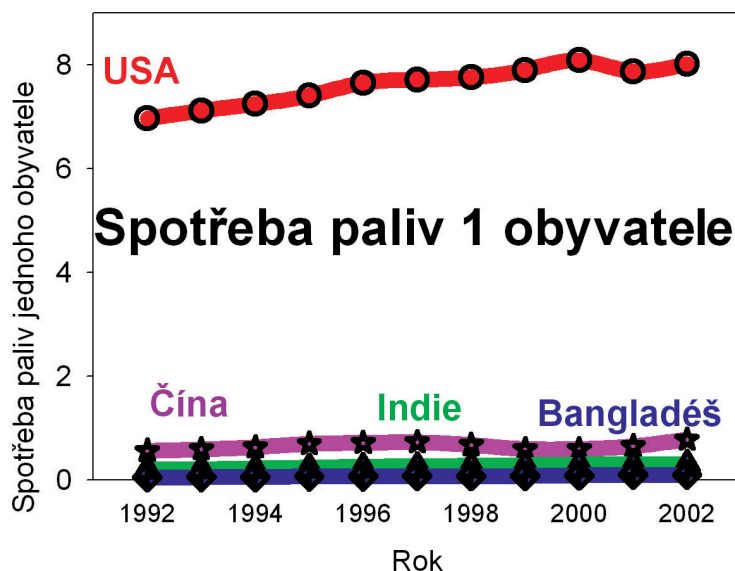
- 3) **Náš rozvoj má být takový, aby nesnížil rozmanitost přírody.** Pokud bychom do pojmu „příroda“ zahrnuli i lidské produkty – továrny, sídliště, komunikace atp., možná by se dal tento požadavek dodržet. Ale i tuto, jistě nesmyslnou, úvahu vyvrací požadavek zachování přirozených funkcí ekosystémů. O těchto funkcích jsem se podrobněji zmínil v lednovém a únorovém příspěvku. Vždyť si připomeňme, že lidstvo už spotřebovává téměř polovinu produkce rostlin, o kterou se dříve dělily další tisíce druhů organismů. Zvyšujeme koncentraci oxidu uhličitého v atmosféře na úroveň, jaká tady nebyla minimálně během uplynulých 600 000 let. Nenahraditelně spotřebováváme fosilní paliva. Obrovské plochy lesů a jiných forem přírodní krajiny měníme na zabetonované, odvodněné či jinak změněné plochy, atd. Absurdita takového požadavku či předpokladu je nepochybná.

Chci připomenout, že **moje výše uvedené námítky nejsou jakýmsi hnidopišským snažením najít „blešky“ v tak noblesní koncepci**. Nikoliv. Uznávám a oceňuji, že idea trvalé udržitelnosti je solidním vyjádřením obav odpovědných hospodářů planety Země o osud lidských společností. Vadí mi však, že se stále frekventovanějším vyslovováním nezbytnosti trvalé udržitelného rozvoje většina lidí včetně ekonomů a politiků důkladně vyhýbá řešení problémů, které by snad byly ještě dnes řešitelné. Jako bychom se spokojovali s tím, že **přeci máme definici či příslušnou formulaci**, a to dokonce i přijatou v zákonných předpisech, **tak proč si dělat starosti**.

Důvodů k obavám z povrchnosti, nepochopení nebo dokonce záměrného se vyhýbání vážnému přístupu k trvalé udržitelnosti

Obr. 1 Celková spotřeba energie vyjádřená v milínech tun ekvivalentu ropy pro čtyři uvedené státy v období 1992 až 2002. Údaje převzaty z www.bp.com/centres/energy

Obr. 2 Spotřeba všech forem energie vyjádřená v tunách ekvivalentu ropy a vztažená na jednoho obyvatele uvedených států v období 1992 až 2002. Přepočteno z obr. 1

je více. Mně například silně vadí, že v některých definicích se dokonce vyjadřuje nezbytnost, aby při uskutečňování opatření k zajištění trvale udržitelného rozvoje nebyly ohroženy současné zájmy producentů a spotřebitelů. Usilujeme tedy o trvalou udržitelnost, ale tak, aby naše stávající zisky nebyly dotčeny, a to pochopitelně včetně jejich dalšího zvyšování! Nerad používám kategorická tvrzení. Ale **dokud budeme naše ekonomické zájmy nadřazovat zákonům přírody, tak je vlastně zbytečné mluvit o trvale udržitelném rozvoji**.

Určitě musíme mnohem lépe poznat samotné zákonitosti přírody: které faktory a jakým způsobem ovlivňují globální klima i lokální počasí, jak obnovit rovnováhu v ko-

loběhu uhlíku nebo vody na Zemi, na jakých principech dále pečovat o úrodnost půdy a nezbytné zvýšení produkce potravin, jak se co nejlépe vyrovnat se stávajícími epidemiemi a připravit se na výskyt nových nemocí atd. Ale ta potřeba podrobnějšího poznání by neměla být výmluvou v tom smyslu, že se není třeba obávat, když vlastně ani nevíme. Věda i při současné úrovni poznání poskytuje dostatek informací o vážném poškození samotných základů existence lidských společností.

Možná, že v každodenním shonu si opravdu nedovedeme povšimnout změn, které jsme už na naší planetě způsobili. Některé se pokusím blíže popsat v následujících příspěvcích.